

Quan el turisme ho envaeix tot

Maig 2017

Índex

1.- Introducció

2.- Quan el turisme ho envaeix tot:

- lloguer vacacional i places hoteleres: sense límit: la proposta de regulació i el discurs hoteler
- nova investida al sòl rústic: lloguer vacacional, disciplina urbanística, rururbanització i usos turístics i especulatiu del sòl agrari.
- noves carreteres: la consolidació d'un model expansionista
- nous creixements urbanístics induïts per la manca d'accés a l'habitatge
- el cas de la ciutat de Palma
- desestacionalització turística: l'aposta política de l'esquerra. Del «benvingut turisme sostenible» al «better in winter».
- els creuers: el nou malson a la ciutat
- la invasió dels cotxes de lloguer
- la limitació d'accés als espais litorals
- el caos de Costes: instal·lacions temporals de platges en el punt de mira
- inexistència de polítiques socials i d'habitatge
- la rebaixa dels valors naturals: la política als espais naturals
- ressorgiment de projectes fruit de polítiques expansionistes

3.- Alternatives

1. Introducció

Les illes viuen una situació de risc sense precedents. No és nova l'aposta política pel monocultiu turístic com a principal motor econòmic de les illes però hem arribat a un extrem en que tot es pensa en clau «producte turístic», i en que la saturació envaeix i degrada tots els racons de l'illa i els recursos naturals dels que disposam i ens aboca a situacions límits pròpies d'un col·lapse ecològic i també social.

Des de la perspectiva de les polítiques que afecten el territori i el medi ambient, ens trobam a l'equador d'una legislatura que havia de representar un canvi substancial pel que fa a les bases d'una nova economia. Havia de ser el «govern del canvi». Més enllà però d'algunes iniciatives puntuals, l'esquerra política demostra no disposar d'un model econòmic alternatiu i mentre batalla per posar pagats al monstre, és incapaç de tocar allò de substancial que hauria de marcar el viratge cap a la protecció dels recursos, el territori i les persones com a eix principal d'una nova economia.

La inèrcia del model econòmic turístic/immobiliari, la pressió dels lobbies dels sectors poderosos que durant anys han marcat les regles del joc, i les directrius de les polítiques mundials que tenen com a premissa principal el no posar limitacions a les inversions i a la lliure circulació de capitals a costa de territoris i persones, no són una excusa però són una realitat que segueix determinant les nostres vides i el nostre futur.

Així ens trobam davant una situació d'alarma total des de tots els àmbits: ecològic, territorial, social i econòmic.

Morir d'èxit o overBOOMking! Aquest és l'escenari a que ens aboca l'absència de polítiques valentes i decidides a posar límits al creixement il·limitat i al turisme que ens

està desconfigurant el territori i les nostres vides amb el fals emmirallament del «vivim del turisme». Els nostres recursos hídrics estan totalment sobreexplotats, els nostres espais naturals sotmesos a pressions que acceleren la seva degradació, som incapaços de regular activitats com els fondejos a l'estiu, els cotxes de lloguer que saturen les carreteres, les ofertes il·legals d'allotjament (en cases i hotels), incapaços de frenar el procés de reconversió de la ciutat en una ciutat-escenari, el desplaçament de veïns i desnonaments fruit de la gentrificació provocada pel lloguer turístic de pisos a la ciutat i l'especulació que comporta creant un problema greu de dret d'accés a un habitatge digne a un preu raonable, la urbanització definitiva del camp amb la proliferació dels nous usos turístics vinculats als habitatges en parcel·les de 14.000m², etc.

I davant aquest procés, afavorit per la desregulació normativa impulsada la passada legislatura del Govern Bauzá, ens trobam amb unes reformes legislatives toves que no envesteixen els canvis radicals que la realitat que ens desborda, necessita. Tenim damunt de la taula la nova llei urbanística, la llei agrària, la llei del turisme per regular el tema del lloguer turístic d'habitatges, el decret de posidònia, la llei de residus, la llei d'energies renovables, eficiència energètica i canvi climàtic...un cos legislatiu que haurem d'abordar amb perspectiva crítica i ambició si volem que la legislatura del canvi no se'ns escapi del tot de les mans.

Paral·lelament ens trobam amb el rebrot de projectes fruit d'un model que no s'atreveixen a canviar i que impliquen nous creixements i noves infraestructures per a nous creixements: son Bordoy, pla de carreteres (Conies, Lluçmajor-Campos, accés Lloseta...), ampliació de ports com el cas d'Alcudiamar o les reformes previstes al port de Palma per seguir impulsant i apostant pel turisme de creuers, l'ampliació de la capacitat d'operar vols de l'aeroport de Palma – ambdós, ports d'interès i aeroport, competències en mans de l'estat – etc.

Abans del proper i definitiu BOOM! construïm les alternatives. Hi són i des de l'ecologisme les reivindicam a través d'aquesta campanya que pretén denunciar la turistització total i absoluta de la nostra realitat i la manca d'alternatives polítiques, alhora que pretenem incidir en l'opinió pública i afavorir la creació d'alternatives socials, des de baix cap a dalt.

2. Quan el turisme ho envaeix tot.

En els darrers mesos, l'activisme social i ecologista s'ha centrat en denunciar i reclamar mesures davant una realitat que ens desborda en tots els sentits i que té com a arrel comuna la turistització absoluta de les nostres vides. Els principals aspectes que hem posat damunt de la taula són:

- **El lloguer vacacional d'habitatges i les places hoteleres: sense límits. La proposta de regulació i el discurs hotelier**

Una de les principals qüestions és l'evidència de l'absència d'un control sobre la capacitat d'allotjament turístic que tenim a les Illes. A les places legals i il·legals que els hotels segueixen oferint, s'hi sumen especialment des de fa dos anys, amb el boom de la mal anomenada «economia col·laborativa» *i.e.* les places en habitatges, unifamiliars i plurifamiliars, un fenomen que ha desbordat planejaments turístics, territorials i urbanístics i que està desconfigurant la Ciutat especialment, però també els pobles i el sòl rústic, convertint tota la illa en una gran hotel. El GOB ha estat crític amb la nova proposta de regulació impulsada pel Govern perquè entenem que 1) no limita places, 2) legalitza una activitat fins ara no permesa i 3) legitima la mercantilització turística d'un bé bàsic com és l'habitatge. Som crítics però també, amb el discurs hotelier que pretén cercar aliances contra modalitats d'allotjament que puguin perjudicar el seu fins ara gairebé exclusiu monopoli. El sector en general, ha de decreïxer. I la capacitat d'allotjament és el tema principal (hotelier i no hotelier) cal minvar el

nombre de places turístiques.

- **Nova investida al sòl rústic: lloguer vacacional, rururbanització i usos turístics i especulatius del sòl agrari.**

El sòl rústic torna a estar en el punt de mira de les inversions per a usos no vinculats al sector primari. Mentre l'agricultura i la ramaderia decauen de manera estrepitosa per la manca d'una política agrària real adreçada a reforçar el sector com a prioritari, el Consell de Mallorca ha donat més de 500 autoritzacions per habitatges unifamiliars al sòl rústic en un any – que previsiblement acabaran destinant-se a lloguer turístic – es construeixen piscines arreu, s'urbanitzen els carrers de fora vila i es produeix un desplaçament de l'activitat primària, i en molts casos també de les persones que la desenvolupen, per l'activitat turística. El GOB ha demanat una moratòria de noves autoritzacions al sòl rústic que no ha estat contestada.

- **Noves carreteres: la consolidació d'un model expansionista**

El Consell de Mallorca continua la política de carreteres de l'època expansionista. No hi ha hagut una revisió del Pla de carreteres, en vistes a qüestionar determinades infraestructures que, amb un pla integral de mobilitat i la nova reconfiguració que es pretén impulsar del transport públic per carretera, segurament es podrien evitar. Ben al contrari, s'executen carreteres previstes en el model de carreteres impulsat en el seu moment per PP-UM i validat per la revisió que se'n va fer a l'anterior legislatura «de progrés» amb Francina Armengol al capdavant del Consell de Mallorca: tercer carril via de cintura, Lluçmajor-Campos, accés autopista de lloseta, ...

- **Nous creixements urbanístics induïts per la manca d'accés a l'habitatge**

El tema del lloguer turístic d'habitatges indueix inevitablement a nous

creixements. L'expansió de la urbanització del sòl rústic, és evident amb les dades ja exposades, però ja han sortit en diverses ocasions de l'Associació de Promotors Immobiliaris reclamant nou sòl per a noves construccions amb l'excusa de que no hi ha prou habitatges i que la manca d'habitatges indueix un increment des preus. Davant això, el Govern ha reaccionat hàbilment amb un estudi de sòl vacant urbà i urbanitzable que deixa palesa l'existència de bosses de sòl per construir sense necessitat de generar nou sòl urbanitzable. En aquest sentit però, des del GOB qüestionam aquesta capacitat de creixement, fins i tot en sòl vacant perquè ens sembla excessiva. Ni Mallorca ni les illes poden continuar creixent als ritmes que ho han fet fins ara i els planejaments municipals que preveuen aquests creixements són planejaments elaborats en les èpoques més expansionistes i que cal revisar a la baixa qüestionant la necessitat d'aquests creixements.

- **El cas de la ciutat de Palma**

Palma s'està convertint en una ciutat escenari saturada de turistes: barris, comerços i vida estan esdevenint escenaris de cartró-ploma, perdent la possibilitat de desenvolupar-hi la vida quotidiana dels veïns que es veuen desplaçats per l'activitat del lloguer turístic dels habitatges plurifamiliars, amb la consegüent reconversió dels comerços habituals en comerços per a turistes. La transformació és ja evident i les conseqüències imprevisibles.

- **Desestacionalització turística: l'aposta política de l'esquerra. Del «benvingut turisme sostenible» al «better in winter».**

El turisme ha esdevengut un sector econòmic que més que enriquir-nos com a societat, n'enriqueix uns quants sacrificant territori, paisatge, valors naturals i culturals i condicions de vida dels que residim aquí. Cal desturistitzar la nostra economia per descobrir que hi ha vida, tota, més enllà del turisme. Però

malauradament des del Govern es segueix apostant per la diversificació turística, la desestacionalització i la generació de nous productes turístics, destinant doblers a promocionar més turisme, que per molt que sigui en altres condicions, no farà més que incrementar la pressió sobre els nostres recursos naturals i el nostre territori.

- **Els creuers: el nou malson a la ciutat**

L'aposta pel turisme de creuers continua generant problemes a la ciutat. No només es tracta d'un problema d'invasió de la ciutat quant, com va passar l'any passat en diverses ocasions, 6 o 7 creuers es troben al Port de Palma simultàniament. Hi ha un problema també de contaminació generada pels vaixells que continuen amb els motors en marxa al port i que ja s'ha detectat en els controls de qualitat de l'aire de Palma. Hi ha també un problema de consum d'aigua, de generació de residus, etc. que des del GOB hem demanat que s'avaluïn i es facin públiques les dades sense més resposta que l'anunci que la UIB faria un estudi fa ja prop d'un any i del que encara no en sabem res.

- **La invasió dels cotxes de lloguer**

100.000 cotxes de lloguer a les carreteres durant la temporada és literalment una invasió i un problema, tant pel que fa a la saturació de les carreteres, com pel que fa al tema d'emissions com pel que fa a la proliferació d'aparcaments en superfície situats majoritàriament al sòl rústic per a encabir tota la flota. Un àmbit que sembla totalment descontrolat, al que es parla de posar un impost, però que el propi sector d'empreses de les Illes, afirmen que està totalment desbordat.

- **La limitació d'accessos als espais litorals**

Formentor (Pollença), sa Calobra (Escorca), es Caló des Moro (Santanyí), Cala

Varques (Manacor)... són molts i diversos els espais que comencen a veure la necessitat de frenar l'afluència de persones que les visites durant aquests mesos. El debat és obert, però és evident que aquests espais naturals, tenen una capacitat de càrrega que un cop superada posa en perill la seva conservació a futur i contribueix a la seva degradació. Malauradament aquest, el de la conservació, no és el criteri que es té en compte alhora de plantejar aquestes limitacions, i també és cert que el problema de fons és la quantitat de turistes que suporten les nostres illes, però tot i això, que es comencin a plantejar límits (en nombre) i alternatives a la única possibilitat actual d'arribar-hi en transport privat per carretera, és necessari i esdevé un punt de partida per exigir la conservació d'aquests espais com a criteri per a limitar-hi els accessos. Un debat controvertit i incipient en el que cal aprofundir.

- **El caos de Costes: instal·lacions temporals de platges en el punt de mira**

Des de fa dos estius el GOB em posat la lupa a les instal·lacions temporals de platges que durant l'estiu ocupen el domini públic, tant en el procediment de les autoritzacions i concessions, com en l'incompliment reiterat de les instal·lacions existents en relació al que tenen autoritzat. Tot es resumeix en un incompliment sistemàtic de la Llei de Costes i el reglament que la desenvolupa que enguany ja ha tengut com a conseqüència denúncies concretes en el cas d'es Trenc i sa Ràpita, port d'Alcúdia o Mondragó.

- **Espais naturals més pressionats i menys protegits**

Els espais naturals no són aliens a l'increment de pressió turística. Per una banda estan patint un increment de pressió generalista com la resta del territori, i en alguns casos fins i tot formen part de l'oferta complementària (lloc de passeig) de les urbanitzacions turístiques. D'altra banda, la política de promoció del turisme de natura genera una afluència més especialitzada, en

creixement els darrers anys.

Aquest increment de pressió es pateix sense les mesures adequades per ordenar-lo, contenir-lo o limitar-lo. La manca de mitjans per informació i vigilància és un dèficit crònic als nostres espais protegits que fins avui no s'ha esmenat (de fet estam per davall dels nivells assolits abans de 2012). Aquest procés de més pressió sense prou mitjans de control aboca els espais a la seva degradació ambiental, tant des de l'enfocament estrictament ecològic com des de l'òptica de la qualitat de la visita per als ciutadans.

- **Ressorgiment de projectes fruit de polítiques expansionistes**

Park Hyatt de Canyamel, camp de golf de Son Aversó, ses Fontanelles, camp de golf de Son Baco, urbanització de Son Bordoy, urbanització de sa Marina de Magaluf per un complex turístic, ampliació Alcudiamar, vial ronda de Costitx, ampliació carretera de Conies, desprotecció de la Marina de Lluçmajor, noves urbanitzacions a Cala Llamp, etc. projectes fruit de les velles polítiques expansionistes que encara són malauradament vigents i en alguns casos, es segueixen impulsant.

3. Alternatives

3.1. L'alternativa política des de l'ecologisme social

Abans del proper i definitiu BOOM! construïm les alternatives. Hi són. Des del punt de vista polític i econòmic les alternatives passen per recuperar les sobiranes com a clau de diversificació econòmica i concretament la sobirania alimentària amb la política agrària com a eix fonamental de diversificació econòmica. Cal una reforma agrària en profunditat per recuperar el camp pels usos que li són propis i prohibir-hi els que li són aliens (residencial i turístic especialment). Cal apostar per la diversificació formativa que permeti recuperar les indústries pròpies que ens permeten augmentar el nostre nivell d'independència dels recursos externs (energètics, alimentaris i en general de

productes bàsics per al desenvolupament de les nostres vides).

Cal apostar per una política territorial i urbanisme que limiti el creixement i es reconfiguri a partir de la rehabilitació i la recuperació dels espais urbans per a la vida quotidiana i no com a mers espais de mercantilització turística.

Cal posar el canvi climàtic i la vida de les persones com a nous, urgents i imprescindibles punts de partida de les futures planificacions en tots els àmbits: territorial, urbanístic, d'infraestructures, econòmic, social i ambiental. Només amb una visió integral amb la cura - del territori, el medi ambient i de les persones- com a punt fonamental de partida de totes les polítiques, serà possible el canvi.

3.2. Les alternatives a peu de carrer. Avui, ara i aquí, què pots fer tu.

I mentre exigim, des de les diferents esferes de les reivindicacions socials, els canvis polítics necessaris, cal organitzar-nos també al carrer i augmentar les nostres pròpies sobiranes personals, prenent part de la generació de les alternatives, actuant en lloc d'esperar, qüestionant les formes actuals a partir del pensament crític i generant alternatives en tots els àmbits en els que diàriament decidim: propietat, producció, distribució, consum i finançament.

Algunes d'aquestes alternatives ja hi són i parteixen de la cooperació, el desenvolupament comunitari i la consciència crítica per a fer possible la transformació. Cal establir xarxes i lligams per enfortir-les amb la nostra participació i compromís: projectes cooperatius energètics, cooperatives de consumidors ecològics, cooperatives de productors ecològics, finances ètiques, ... eines a l'abast per a aprofundir en la radicalitat democràtica i ser part del canvi.